

פרשת תצוה

הסתפקות במועט – לא בעבודת ה'

וַאֲתָהּ תִצְוֶה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ אֵלֶיךָ שֶׁמֶן זֵית זָךְ כֶּתִית לְמֵאֹר
לְהַעֲלֹת נֵר תְּמִיד (כ"ז, כ')

ופרש"י: "כתית – הזיתים היה כותש במכתשת ואינו טוחנן בריחים, כדי שלא יהא בו שמרים, ואחר שהוציא טפה ראשונה – מכניסין לריחים וטוחנן. והשמן השני פסול למנורה – וכשר למנחות, שנאמר: 'כתית למאור' – ולא כתית למנחות".

והנה, מקור דבריו של רש"י הוא מהגמרא במנחות (דף פ"ו, ע"א) שם איתא: "אף כל המנחות היו בדין שיטענו שמן זית זך: מה מנורה שאינה לאכילה - טעונה שמן זית זך, מנחות שהן לאכילה - אינו דין שיטענו שמן זית זך? תלמוד לומר: 'זך כתית למאור' - ואין זך כתית למנחות". ומבואר שם בגמרא (בע"ב), כי הטעם לכך שהמנחות אינן טעונות שמן זית זך כתית למאור - הינו משום שהתורה חסה על ממונם של ישראל.

אלא שכאן לכאורה יש להקשות, מדוע התורה חסה על ממונם של ישראל דווקא ביחס לשמן המנחות - ולא חסה על ממונם של ישראל ביחס לשמן המנורה? מדוע ביחס למנורה דורשת התורה מישראל להביא את השמן היקר ביותר, הטהור ביותר, הזך והנקי מכל תערובת של שמרים או פסולת, מבלי לחוס כלל על ממונם? ונראה לומר, כי הנה המנחות - מסמלות את האכילה של מעלה כביכול, והרי הן מסמלות את ה'מאכל והמשקה'. בנושא זה מלמדת אותנו התורה, כי אל לנו לבקש עבור עצמנו את הטוב ביותר, את המשובח והיקר ביותר, אלא יש לנו להסתפק למאכלנו גם בפחות מכך... "בכל הנוגע לענינים הגשמיים" - אומרת לנו התורה כביכול - "אל לכם לחפש את המשובח ביותר, ואין אתם צריכים לשאוף לשלמות!"...

לעומת זאת, המנורה הטהורה - היא הלא מסמלת את 'אור התורה', ומרמזת ללימוד התורה ולקיום מצוותיה. ובכן, כאן - מבקשת התורה להדגיש דווקא את ההיפך... כאן מבקשת התורה להבהיר, כי בכל הנוגע לרוחניות - אסור לנו להתפשר על פחות מהטוב ביותר, ועלינו לשאוף תמיד לשלמות הרבה ביותר שביכולתנו

להשיג, כאשר בנקודה זו - אין מקום כלל לחוס על ממונם של ישראל... גם אם החינוך הטהור, לשם הדוגמא, עולה בממון רב - אל לנו להתפשר בנוגע אליו, ותמיד צריכים אנו לרצות בטוב ביותר!

והנה, בהמשך הפרשה נאמר בתורה (שמות כ"ט, מ'): "ועשרון סולת בלול בשמן כתית רבע ההין, ונסך רביעית ההין יין לכבש האחד", ופרש"י: "בשמן כתית - לא לחובה נאמר כתית, אלא להכשיר. לפי שנאמר 'כתית למאור', ומשמע למאור - ולא למנחות, יכול לפסלו למנחות? תלמוד לומר כאן 'כתית', ולא נאמר 'כתית למאור' - אלא למעט מנחות שאין צריך כתית, שאף הטחון בריחים כשר בהן".

ומבואר מדברי רש"י (והוא ע"פ הגמרא במנחות שם), כי לולי החידוש המיוחד שחידשה התורה כאשר כתבה לשון 'כתית' במנחות - היינו עלולים לסבור כי התורה מתכוונת להכשיר שמן כתית דווקא למאור ולא למנחות, והיינו ששמן הכתית המשובח - יהיה פסול למנחות! לפיכך, פירשה התורה כתית במנחות - לא בכדי לחייב בהן כתית דווקא, אלא בכדי להכשיר אפילו שמן כתית למנחות.

ולכאורה יש לנו להתפלא, מה החידוש בכך שהתורה מכשירה את השמן הכתית למנחות? הלא שמן זה - משובח הרבה יותר מאשר השמן שאינו כתית! אם הכשירה התורה אפילו את השמן הרגיל למנחות - על אחת כמה וכמה שתכשיר התורה שמן כתית שהוא משובח ממנו בהרבה, ובודאי יש בזה אפילו משום הידור מצוה!

אכן על פי האמור נראה לבאר, כי מאחר וכפי שהזכרנו המנחות מסמלות את עניני הגשמיות, את מאכלו ומשקהו של האדם - הרי שהיה מקום לומר שהתורה דורשת שהן תבואנה דווקא משמן שאינו כתית, דווקא משמן שאינו מושלם, בכדי ללמד את האדם ולהזכיר לו לבל יחפש את השלמות בעניני גופו!

לפיכך, מחדשת התורה כי הן אמנם צריך האדם לקמץ ולחסוך בעניני אכילה ושתיה ובשאר עניני הגשמיות, אולם אין הדברים אמורים אלא בחפצי גופו... לעומת זאת, כאשר מדובר על אכילה רוחנית כאכילת מנחות - שם שונים פני הדברים! שם - מותר להדר גם אחר אכילה משובחת יותר, וגם השמן הכתית - כשר וראוי...

לא להסירה דעת אפילו לרגע!

בְּאֵהָל מוֹעֵד מְחוּץ לַפְּרֹכֶת אֲשֶׁר עַל הָעֵדֻת יַעֲרֹךְ אֹתוֹ אֶהְרֵן וּבְנָיו
מְעַרְב עַד בֹּקֶר לְפָנָי ה' חֶקֶת עוֹלָם לְדֹרֹתָם מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל (כ"ז,
כ"א)

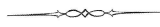
ופרש"י: "מערב עד בקר - תן לה מדרתה שתהא דולקת מערב עד בקר, ושיערו חכמים חצי לוג ללילי טבת הארוכין וכן לכל הלילות, ואם יותר אין בכך כלום".

על דברי רש"י הללו, הקשה רבינו אפרים קושיה חזקה. שכן לכאורה, מה החידוש בכך שיש ליתן במנורה שמן המספיק לבערתה מערב עד בוקר? הלא מאחר והנרות צריכים לבעור עד הבוקר, ברור שיש ליתן שיעור של שמן שיספיק לבערה זו!

ותירץ רבינו אפרים, שהיינו עלולים לסבור שהכהנים צריכים לעמוד בכל שעה בסמוך למנורה ולהוסיף שמן על פי הצורך, וזאת בכדי שיוכלו לעקוב במשך כל הלילה אחר בעירת הנרות, ולוודא שהם דולקים כתיקונם באופן המושלם ביותר. לפיכך, חידש לנו רש"י על פי הגמרא (פסחים דף נ"ט, ע"א) שאין צורך בכך, ודי במה שיתנו הכהנים בכל ערב שיעור שמן המספיק לבעירת כל הלילה.

הנה, ידוע שהמנורה הטהורה - מרמזת לתורה. אולם כאן עלינו להתבונן, שבעוד לגבי המנורה ישנו חידוש מיוחד, המלמד שאין צורך במעקב תמידי אחריה, ודי בנתינת שמן בשיעור הרצוי - הרי שבכל הנוגע ללימוד התורה לא נתחדש לנו חידוש מעין זה... בנוגע לתורה - עלינו לנהוג כמו ההוה אמינא של רבינו אפרים...

אסור לנו בשום אופן להסיח את הדעת, ולהניח לעבודתנו הרוחנית להתנהל מאליה... אנו צריכים לדעת, שחובתנו הגמורה הינה לעמוד על המשמר תמיד, ולעקוב אחר התקדמותנו הרוחנית! עלינו לדאוג שתמיד יהיה לנו די 'שמן' - כלומר: שתמיד תהיה לנו שייכות עם המצוות שמהוות מזונה הרוחני של נשמתנו, עלינו לוודא שאנו עולים ומתעלים בדרך הישרה, ורק כך נוכל לדעת כי קיימנו את המוטל עלינו בשלמות!

בגדי כהונה וכפרת המידות

וְעָשִׂיתָ בְּגָדֵי קָדֶשׁ לְאַהֲרֹן אֶחִיךָ לְכַבֹּד וּלְתַפְאֶרֶת (כ"ח, ב')

ובגמרא (זבחים דף פ"ח, ע"ב): "אמר רבי עיניני בר ששון: למה נסמכה פרשת קרבנות לפרשת בגדי כהונה? לומר לך: מה קרבנות מכפריין אף בגדי כהונה מכפריין. כתונת - מכפרת על שפיכות דם וכו', מכנסים - מכפרת על גילוי עריות וכו', מצנפת - מכפרת על גסי הרוח וכו', אבנט - מכפר על הרהור הלב וכו', חושן - מכפר על הדינין וכו', אפוד - מכפר על עבודת כוכבים וכו', מעיל - מכפר על לשון הרע וכו', וציץ מכפר על עזות פנים וכו'".

בדברי הגמרא, מוצאים אנו כי כל אחד מבגדי הכהונה - מכפר על עינינים מסויימים. כעת, נתמקד בכפרתם של החושן והמעיל, אשר שניהם מכפרים על עברות שבין אדם לחבירו.

החושן - כמפורש בגמרא - מכפר על הדינים. כל עוולה דינית, שנעשתה בין אדם לחבירו - מוצאת את כפרתה לאחר התשובה והשבת הגזלה לבעליה, באמצעות החושן. ביאור בעומק הדבר - נוכל למצוא אם נתבונן בדברי הגמרא במסכת שבת (דף קל"ט, ע"א) שם שנינו: "בשכר 'וראך ושמח בלב' - זכה לחשן המשפט על לבו".

כאשר נשלח משה רבינו לגאול את בני ישראל ממצרים, הוא חשש לקבל על עצמו את השליחות. אחד המניעים העיקריים בסירובו - היה החשש מפני פגיעה אפשרית באהרן, אחיו הגדול, אשר הנהיג את עדת ישראל בכל התקופה בה שהה משה רבינו במדין. משה חשש, שאהרן יחוש צער כאשר יגלה כי לאחר שנים ארוכות של הנהגה במסירות נפש - עובר שרביט המנהיגות לאחיו הצעיר.

אולם למעשה, גילה הקב"ה למשה, כי כל התחושות הללו אשר בהחלט מתאימים לאדם מן השורה - לא יכולים למצוא מקום בליבו הרחב של אהרן הצדיק. הקב"ה הבטיח למשה כי אהרן אחיו יצא לקראתו בבואו מצריימה, ואף הוסיף ואמר לו (ד', י"ד): "וראך ושמח בלב".

- אך מתאים הדבר שיכפר על עוולות שבין אדם לחבירו, שהרי אין תקנה גדולה יותר לעוולה חברתית - מאשר פסגת טוב הלב אשר באה לידי ביטוי באותו מעשה שזיכה את אהרן בחושן המשפט!

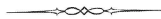
זה באשר לחושן המשפט, ועתה, נעבור אל המעיל. המעיל, מכפר על לשון הרע, וגם בכך - נראה שיש משמעות עמוקה.

ראשית, באופן כללי, צבעו של המעיל - היה תכלת, התכלת - דומה לים, הים - דומה לרקיע, והרקיע - הלא מסמל את הקדושה ואת ההתגברות על המידות הרעות! ברקיע - אין כבוד ואין שנאה ואין קנאה! מעתה, המעיל המזכיר את הרקיע שחף לחלוטין מכל המידות הרעות שגורמות לאדם לדבר לשון הרע - יכול לכפר על עוון זה, כמובן לאחר ששב האדם בתשובה על חטאו וקיבל על עצמו שלא לשוב בו לעולם.

זאת ועוד. ביחס לים נאמר בתהילים (ק"ז, ט'): "גבול שמת בל יעברון בל ישבון לכסות הארץ". הקב"ה הגביל את מי הים, תחס את גבולו, ומנע ממנו את האפשרות לשוב ולכסות את הארץ. ומה יקרה אם יחרוג הים מגבולו? או אז ברור כי אסון רבתי יפקוד את העולם, ואיש לא יעמוד בפני שטף המים האדירים שישמידו את כל הנקרה בדרכם!

את הלקח הזה, עלינו לזכור היטב, ולהשליך את מסקנותינו ביחס ללשון הרע. שכן הלא כולנו מבינים מה קורה כאשר פורצים את הגבול שהקב"ה קבע... ובכן, הוא הדבר גם באשר לגבול ששם ה' יתברך ללשון! אם יפרוץ האדם את הגבול הזה, ויתן דרור ללשונו לדבר ככל העולה על רוחו - הרי שהתוצאות עלולות להיות הרסניות לחלוטין, ולגרום נזקים שאינם פחותים בהרבה מגלי הים השוטפים את העולם כולו!

תכלת המעיל - מזכירה לנו איפוא להשאיר בתוך הגבול שגבל הקב"ה ללשונו, שכן כל פריצת גבול בנושא זה - עלולה לגרום שואה כגלי הים החוצים את גבולם! אם יציב האדם את התזכורת הזו לנגד עיני רוחו - אין ספק בכך שיעלה בידו לשמור על גבולות לשונו, ושב ורפא לו בכפרת אותו העוון!

והייתם נקיים

וְעָשִׂיתָ בְּגֵדֵי קָדֵשׁ לְאַהֲרֹן אֶחִידָךְ לְכָבוֹד וּלְתִפְאֵרֶת. וְאֵתָהּ תִּדְבֹר אֵל
כָּל חֲכָמֵי לֵב אֲשֶׁר מִלְּאֲתֵיךָ רִיחַ חֲכָמָה וְעָשׂוּ אֶת בְּגֵדֵי אַהֲרֹן לְקָדְשׁוֹ
לְכַהֲנֹו לִי (כ"ח, ב' - ג')

בין שני הפסוקים הללו, אנו מוצאים לכאורה סתירה מפורשת: מהפסוק הראשון שנאמר למשה רבינו - יכולים אנו להסיק כי בגדי הכהן נועדו לכבוד ולפאר את אהרן, בעוד הפסוק השני בו מפורטים הדברים שצריך משה למסור לחכמי הלב - מדגיש כי תכליתם של הבגדים הינה לקדש את אהרן. הכיצד יתיישבו הדברים?

ונראה לומר, על פי דברי הגמרא במסכת הוריות (דף י"ב, ע"א): "תנו רבנן: כשמן הטוב וגו' יורד על הזקן זקן אהרן וגו'. כמין שני טפי מרגליות היו תלויות לאהרן בזקנו וכו', ועל דבר זה היה משה דואג, אמר: 'שמא חס ושלום מעלתי בשמן המשחה!'. יצתה בת קול ואמרה וכו', אף שמן המשחה שבזקן אהרן אין בו מעילה. ועדיין היה אהרן דואג... אמר: 'שמא משה לא מעל, אבל אני מעלתי!', יצתה בת קול ואמרה לו: 'הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד, מה משה לא מעל - אף אתה לא מעלתי!'"

הנה מוצאים אנו, שמשה ואהרן כל-כך דיקדקו שלא תהא בידם טובה עצמית והנאה אישית כלשהי ממלאכת המשכן או מתפקידם במסגרת עבודתם השוטפת - עד שאפילו על שתי טיפות מיותרות של שמן המשחה, שגותרו תלויות בזקנו של אהרן - הם חששו שמא יש בהן מעילה... מעתה, ברור היה כי למשה יכול היה הקב"ה לומר שבגדי אהרן נועדו לכבוד ולפארו, ועדיין לא היה כל חשש שמא יתכוון הוא או אהרן אחיו - להפיק הנאה עצמית כלשהי מהבגדים.

אכן, אילו היה נאמר הדבר 'לחכמי הלב', שהיו אנשים מכלל ישראל - בהחלט היה מקום לחשוש פן הם לא יתנו אמון באהרן ובמשה, ויחשדו שמא לכבוד עצמם, לטובתם ולהנאתם האישית הם עושים! לפיכך, בכל הנוגע לחכמי הלב - הורה הקב"ה למשה להשמיט את טעם ה'כבוד' וה'תפארת', והסתפק בכך שיאמר משה כי הבגדים נועדו לקדש את אהרן ולהביא את כהונתו לידי ביטוי חיצוני!

ומכאן עלינו ללמוד, עד היכן מגעת הזהירות אשר אנו חייבים להזהר בכל הנוגע לחשדם של הבריות, לבל יתעורר כלפינו אפילו שלא בצדק! שכן אפילו התורה

הקדושה, שינתה מלשונה, בכדי שלא יתעורר חשד קל שבקלים ביחס למשה ואהרן אשר בצדקותם ובתומתם איש אינו יכול להטיל ספק!

כאשר ציוה ה'

וְאַתָּה תִּדְבֹר אֶל כָּל חֲכָמֵי יִבְ אֲשֶׁר מִלְּאֲתֵי רֹחַ חֲכָמָה וְעָשׂוּ אֶת
בְּגָדֵי אֶהְרֹן לְקִדְשׁוֹ לְכַהֵנוּ לִי (כ"ח, ג')

אילו היו שואלים אותנו, מה הן התכונות הנדרשות מבעל המלאכה שיופקד על מלאכת עשיית בגדי אהרן הכהן - היינו משיבים ואומרים בלי ספק כי חייט יוכל לבצע את המלאכה על הצד היותר טוב. אולם למרבה הפלא, התורה אינה דורשת כישורי חייטות מהמופקדים על המלאכה, אלא דווקא 'חכמת לב'! הקב"ה מורה למשה להפקיד את מלאכת הבגדים ביד חכמי הלב אשר נתמלאו ברוח חכמה!

אכן האמת היא, כי לא זו בלבד שלא נדרשו כישורי חייטות או כל כישורים אחרים מהעושים במלאכת הקודש, אלא שכישורים מעין אלו עלולים היו להיות לרועץ!

שהרי מה היה סוד קדושתם של הבגדים? מה היה סודו של החושן אשר בו האורים והתומים? הוי אומר שכאשר נעשו הבגדים הללו בדיוק על פי ציוויו של הקב"ה, מלך מלכי המלכים - הם קיבלו בכך את סגולתם המיוחדת! אבל אילו היו הבגדים נעשים בתכלית ההידור, אולם חסר היה בהם הדיוק וההצמדות המוחלטת להוראותיו של הקב"ה - הם היו נותרים בגדר 'בגדים יפים' - ותו לא!

מעתה, אילו היתה מופקדת מלאכת הבגדים בידו של חייט אומן, מסתבר שהוא לא היה פועל בדיוק על פי ההוראות - אלא מפעיל שיקול דעת עצמי, ומחליט לעשות כך או כך... לפיכך, הורה הקב"ה להפקיד את המלאכה דווקא בידיהם של 'חכמי לב', אשר אינם פועלים אלא מכח רוח החכמה שנתן ה' בליבם, ובודאי יעשו בדיוק את מה שציוה ה' - בלי כל שינוי, וממילא תושלם מלאכת הבגדים על הצד היותר טוב, והם יזכו בקדושתם וברוממותם המיוחדת.